

บทที่ 4

การกำหนดขอบเขต (Scoping)

การกำหนดขอบเขต (Scoping)

ตอบคำถามว่า “ขอบเขตด้านเนื้อหา พื้นที่ และเวลาของกระบวนการ SEA ประกอบด้วยอะไรบ้าง”

- การกำหนดขอบเขต ควรทำกระบวนการ SEA มีโฟกัส ไม่กว้างไป
- ทำให้ทราบว่าเราจะวิเคราะห์อะไรบ้าง ที่จำเป็น และหาว่าจะใช้เกณฑ์อะไรในการประเมิน
- เป็นขั้นตอนและโอกาสที่จะทำให้เกิดจุดเน้น (focus) ทำให้กระบวนการศึกษา SEA มุ่งไปที่ประเด็นสำคัญ และให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อหน่วยงาน ผู้ตัดสินใจและสาธารณะ

การกำหนดขอบเขต (Scoping)

- กระบวนการ SEA ควรต้องเปิดกว้าง (open) และทำซ้ำ เพื่อปรับปรุงต่อเนื่อง (iterative) โดยผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อ :
 - ทบทวนบริบท (context) และยืนยันขอบเขตด้านพื้นที่ ซึ่งต้องทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ของแผน/แผนงาน ทำให้สามารถระบุสเกลของพื้นที่และระยะเวลาของกระบวนการ SEA
 - บ่งชี้หาประเด็นสำคัญต่างๆ และประเด็นยุทธศาสตร์ (strategic issues) ของแผน/แผนงาน และมุ่งกำหนดจุดเน้นของเนื้อหาของ SEA และจัดกลุ่มประเด็นเข้าด้วยกัน
 - กำหนดวัตถุประสงค์ความยั่งยืน (sustainable development objectives) สำหรับหัวข้อยุทธศาสตร์ (strategic themes) ซึ่งอาจพิจารณาจากนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ของรัฐ แนวทางปฏิบัติที่ดีระดับสากลและจากผู้มีส่วนได้เสีย

การกำหนดขอบเขต (Scoping)

- กระบวนการ SEA ควรต้องเปิดกว้าง (open) และทำซ้ำเพื่อปรับปรุงต่อเนื่อง (iterative) โดยผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อ :
- ระบุตัวชี้วัด (indicators) สำหรับวัตถุประสงค์ความยั่งยืนที่กำหนดขึ้น ตัวชี้วัดจะช่วยให้การประเมินข้อมูลพื้นฐานและการประเมินผลกระทบความยั่งยืน ในขั้นตอนถัดไป และช่วยกำหนดกรอบการตรวจสอบการดำเนินงานของแผนภายหลังด้วย
- ตัวชี้วัดเหล่านี้ จะใช้ในการอธิบายและตีความหมายของประเด็นยุทธศาสตร์ ซึ่งเป็นจุดเน้นของกระบวนการ SEA จึงมีความสำคัญมาก

การกำหนดขอบเขต (Scoping)

- กระบวนการ SEA ควรต้องเปิดกว้าง (open) และทำซ้ำเพื่อปรับปรุงต่อเนื่อง (iterative) โดยผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อ :
 - วิเคราะห์หาผู้มีส่วนได้เสียและเตรียมแผนการสื่อสารและปรึกษาหารือ (consultation and communication plan)
 - การจัดทำ scoping report เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียและสาธารณะให้ความเห็น และตอบความเห็นเหล่านั้น
 - เริ่มพิจารณาว่าต้องการข้อมูลพื้นฐานอะไรบ้าง และเริ่มการเก็บข้อมูล

การกำหนดขอบเขต (Scoping)

- ในขั้นตอนการกำหนดขอบเขต การเก็บข้อมูลควรได้จากการปรึกษาหารือกับ
 - ผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องกับแผน/แผนงาน
 - หน่วยงานเจ้าของแผน/แผนงาน ซึ่งหมายถึงทีมที่จัดทำแผน
 - ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นยุทธศาสตร์เหล่านั้น

การกำหนดขอบเขต (Scoping)

- การหารือกับผู้มีส่วนได้เสีย ผ่านการประชุมหรือวิธีการต่างๆ ให้เกิดการมีส่วนร่วม
- คำนึงเสมอว่าขั้นตอนการกำหนดขอบเขต อาจไม่ได้ดำเนินงานครั้งเดียวแล้วเสร็จสมบูรณ์ แต่อาจปรับปรุงได้เมื่อกระบวนการ SEA คืบหน้าไป และมีข้อมูลหรือได้รับความเห็นเพิ่มเติมเข้ามา

การกำหนดขอบเขต (Scoping)

- กระบวนการกำหนดขอบเขต ช่วยกำหนดให้ SEA มี
 - เนื้อหา (content)
 - เกณฑ์การประเมิน (criteria for assessment)
- กำหนด กรอบระยะเวลา ทรัพยากรที่มี และความรู้ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ ที่สำคัญจำเป็นสำหรับการศึกษา

การกำหนดขอบเขต (Scoping)

- กระบวนการกำหนดขอบเขตการศึกษาต้องเปิด (open) และเป็นระบบ (systematic) ดังนั้นต้องดึงผู้มีส่วนได้เสียให้มีส่วนร่วมในการบ่งชี้ประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้อเสนอการพัฒนา และทางเลือกการพัฒนา
- กำหนดเกณฑ์การตัดสินใจ ตัวชี้วัดที่เหมาะสม เมื่อกำหนดประเด็นต่างๆ ดังกล่าวแล้ว และพิจารณาวัตถุประสงค์ของการศึกษา SEA แล้ว
- อาจพิจารณาเสนอแนะการพิจารณาทางเลือก และวิธีการวิเคราะห์ที่เหมาะสมสำหรับการประเมินประเด็นต่างๆ

การกำหนดขอบเขต (Scoping)

1. การกำหนดขอบเขตการศึกษาของ SEA

- จะช่วยหาและเชื่อมโยงผลกระทบและสาเหตุ (cause-effect links) ระหว่างแผนหรือแผนงานต่างๆ ที่เจาะจง
- จะช่วยชี้ว่านโยบายหรือกลยุทธ์ทั่วไป มีผลต่อสิ่งแวดล้อมอย่างไร
- อาจช่วยระบุข้อดีและข้อเสียต่อสิ่งแวดล้อมจากผลของการดำเนินงานของแผนและแผนงาน ที่เกิดขึ้นแตกต่างกัน

การกำหนดขอบเขต (Scoping)

1. การกำหนดขอบเขตการศึกษาของ SEA (ต่อ)
 - การประชุมหารือการจัดทำขอบเขตการศึกษา (Scoping meeting) พบกับผู้มีส่วนได้เสียต่างๆ เพื่อให้มีการทบทวนขอบเขตการศึกษา หรือ ทราบประเด็นสำคัญ (focus) ของ SEA และปรับปรุงหากมีความจำเป็น
 - ร่างแผนการมีส่วนร่วม (engagement plan) เพื่อมั่นใจว่าผู้มีส่วนได้เสีย จะมีโอกาสเข้ามามีส่วนในทุกขั้นตอนของการศึกษา SEA

การกำหนดขอบเขต (Scoping)

2. Stakeholder engagement กำหนดแนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมโดยนำผู้มีส่วนได้เสียเข้ามา

- การดึงสาธารณะเข้ามามีส่วนร่วมตลอดการศึกษา SEA อย่างมีประสิทธิภาพ
- การตัดสินใจตาม PPP เป็นมติทางการเมืองและต้องเกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวทางการเมือง ดังนั้นการดึงผู้มีส่วนได้เสียที่อาจได้รับผลกระทบมากที่สุด และอ่อนไหวที่สุด จึงต้องดำเนินงานอย่างจริงจัง
- ทำความเข้าใจความสัมพันธ์กันในกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย ว่าใครมีอำนาจ และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย กับสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคม

การกำหนดขอบเขต (Scoping)

- ความท้าทาย สำคัญในการจัดการมีส่วนร่วมของการศึกษา SEA และ PPP คือ
 - Engagement process : ต้องทำให้มั่นใจว่าผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งส่วนใหญ่จะมีความรู้และประสบการณ์จำกัด จะสามารถให้ความเห็นต่อกระบวนการตัดสินใจได้
 - Consultation process : หาวิธีการที่เหมาะสมที่สุดเพื่อทำให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพและรับฟังความคิดเห็นมาพิจารณา

การกำหนดขอบเขต (Scoping)

- บูรณาการ กระบวนการ SEA เข้ากับกระบวนการหารือกับผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อให้ public engagement คู่ขนานกับกระบวนการ PPP
 - มีความต่อเนื่อง (sustained)
 - มีระบบและโครงสร้างรองรับ (structured)
 - มีการประสานงานที่ดี (coordinated)

ประเด็นยุทธศาสตร์ (Strategic issues) คืออะไร

ทางเลือกนโยบาย หรือ สิ่งท้าทายสำคัญ ซึ่งต้อง
ศึกษา เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ ต้องการวางตำแหน่งไว้
ในอนาคต ไม่ใช่เพียงมีไว้แก้ปัญหในปัจจุบัน

(Partidário 2012)

ประเด็นยุทธศาสตร์ (Strategic issues) คืออะไร

จะเป็น ประเด็นยุทธศาสตร์ ได้ มีเกณฑ์ ดังนี้

- สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ระยะยาว
- เป็นประเด็นที่มีลำดับความสำคัญ
- ครอบคลุมประเด็นกว้างๆ หลายเรื่อง

(Partidário 2012)